

Q. R. 238, 1.

X 2207795

Za
4592

EPISTOLA

CONSOLATORIA, SCRIPTA AD CLARISSIMUM, DOCTISSIMUM, PISSIMUM, OPTIMEQUE meritum virum, Dn. M. CHRISTOPHORUM CAESAREM, Scholæ Halensis vigilantissimum Rectorem, lugentem, præmaturum quidem, sed tamen pi-
um obitum filij ὁμόνυμ, Philosophiæ Magistri, ac Studiosi vtriusq; juris : cui præter carmina quædam funebria, condita ab amicis, addita est quæstio περὶ τῆς βραχυβιότητος in multis pijs, antea dedicata magnifico, prudentissimo, consultissimoque viro Dn. D. LEOPOLDO HACKELMANNO, &c. tempore luctus propter defunctum suauissimum filiolum Fridericum, &c.

D. AMBROSIO REVDENIO,

Professore Ienensi.

BIBLIOTHEQUE
PONICKAVIAN

IENÆ

Typis TOBIAS STEINMANNI,

anno θεογονίας 1599.

His pagellis continentur.

- I. Epistola Consolatoria ad Dn. M. Christophorum Cæsarem.
- II. Carmina funebria, scripta à D. Amb. Reudenio, Dn. D. Samuele Fischero, M. Petro Piscatore, Dn. Nicolao Amelungio, & Dn. M. Christophoro Cæsare.
- III. Epistola dedicatoria ad Dn. D. Leopoldum Hackelmannum.
- III. Quæstio de breuitate vitæ multorum piorum proposita à Dn. M. Laurentio Prætorio Geualiensi Suevo.
- V. Responsio data à D. Ambrosio Reudenio.

Clarissimo

Clarissimo, atq; optimo viro, erudi-
ta doctrina, singulari virtute, ac vera pietate præ-
stantissimo, Dn. M. Christophoro Cæleri, leniori,
Scholæ Hatensis ad multos annos dignissimo, vigi-
lantissimo, ac laudatissimo Rectori, amico suo
veteri, & sincero,

*Gratiam Dei, pacem Christi, atq; salutem
Spiritus sancti.*

VM AD DVODECIMVM SE-
ptembris anni superioris excellentiæ tuæ, natu-
maior, honestissimus, atque charissimus filius,
Dn. CHRISTOPHORVS, optimarum disciplina-
rum, quæ Philosophiæ nomine appellantur,
humanissimus, atq; eruditissimus Magister, nec
non vtriusque Iuris solertissimus Candidatus, clarissime, do-
ctissime, optime, piissimeq; Dn. M. Christophore, lenior, Re-
ctor scholæ Halensis vigilantissime, atq; amice, vt vetus, ita re-
uerâ perquam chare, & colende, mihi coram familiares istas
exhiberet literas; quibus pietas tua illum mihi de meliori nota
(quod dici solet) quam diligentissimè commendabat: ego sanè
ex maturo eius aduentu, iucundo conspectu, & quotidiana
præsentia (vt verum fatear) maximam capiebam lætitiã; ni-
hilque magis in votis habebam, quam vt, pro temporis ratione
in ædibus clarissimi, atq; excellentissimi jurisconsulti Dn. D. Li-
berij Hoffmanni haud incommodum nactus Musæum, haud
illiberalem contubernalem, haud inconuenientem mentiam,
aliquandiu in Salana, sua præclarè inchoata, continuaret stu-
dia. Quod vtiq; absq; omni dubitatione lubens, ac lætus fecis-

set: si non, & apud nos contagium pestis quodam modo serpere, deprehendisset. Etenim, quantum olfacio, hanc potissimum ob causam, lue istac pestifera passim grassante, hinc aliquantisper secedere, & potius ad patrios redire lares, quam in peregrinis degere locis, voluit. Quamuis intellexerim: eum, aliis quoq; adductum rationibus, in charissimam Patriam sub initium Octobris reuerti, suum induxisse animum. Siquidem inter cætera audiuerat, Scholam Ienensem propter mercatum Lipsicum, & instantem Vindemiam, circa id temporis magna ex parte feriari conlueuisse à prælectionibus, atq; alijs exercitijs, ac laboribus publicis. Verùm quantum nunc à posteriori iudicare possumus, animus, illustratus, & gubernatus à Spiritu sancto, pijsimo isti iuueni, procul dubio, prælagijt: quòd propediem ex hac terrestri, & caduca in coelestem illam & æternam migrare deberet Academiam. Quocircà Deus optimus maximus ex immensa sua sapientia, imò etiam ex ingenti misericordia, seruum suum fidelem, & in præstandis bonis operibus diligètem, breui liberandum à seruitute istac misera, & cura assidua, atque perpetua donandū libertate, tempestiuè in salinas reuocauit, & quasi retraxit, aut, ut molliùs dicam, reduxit: quò scilicet ibi cū dulcissimis parentibus suis adhuc semel coràm, comprimis de rebus diuinis, ac de fragilitate huius vitæ, & firmitate ac constantia æternæ piè colloqui, pro acceptis beneficijs gratias agere, ijs vltimum vale dicere, ac tandè, confecto suo curriculo, in exoptatissimo eorundem conspectu, & complexu beatam animā suam in vera, & constanti fide manibus omnipotentis Dei commendare, ac suscipiendam, & custodiendam gembundus tutò tradere posset. Quod quidem cum triduo post, gratum quidem & acceptum, sed tamen reuerà tristem, & acerbum, reditum, ad tertium Octobris (quod omine non caret) intra decimam & vndecimam meridianam anni, proximè elapsi, in præsentia moestissimi Patris, ac tristissimæ matris, religiosè, ac piè fecisse: mihi primi, verùm haud exiguæ traditi tristitiæ, significarunt honestissimi,

stissimi, atque eruditissimi iuvenes Dn. Adolarius Quetius, &
Dn. Dn. Antonius, ac Iohannes Freudemanni, concordissimi
fratres, mearum ædiū coniunctissimi inquilini. Quod & ipsum
lamentabile nuntium postea ex alijs etiam audiui: atq; in pri-
mis ex tristissimis moerentis pietatis tuæ literis, atq; luctuosissi-
mo illo *ιαλέμω*, nec non ex justis illis funebribus, doctissimo,
atq; piissimo Dn. M. Christophoro, juniore, bēatæ memoriæ,
per fidissimos quosdam amicos opportunè factis, quemadmo-
dum ex certissimis quoque clarissimorum nonnullorum viro-
rum *παρηγορίαις*, nuper ad me missis, sed non sine dolore per-
lectis, non ita pridem cognoui. Facile mihi, huius mali, ac ten-
tationis nō ignaro, persuaderi, patior, pietatem tuam, tanquam
Parentem *εὐσεργον*, periculosè ægrotantem filium, jam exhala-
turum animam, & mox, post vltimum agonem dandum ad
sepulturam, neq; vnquam ad huius vitæ vsuram reuensurum,
tristissimis intuitam esse oculis, dolentiùs, plurimis profusis la-
chrymis, deplorasse, atq; hætenus vehementer, si fieri posset,
eius reditum desiderasse. Certò scio, ardentissimas humanitatis
tuæ *σεργὰς* etiamnum non prorsus abstinere ab acerbo isto lu-
ctu, à quotidianis suspiriis, atq; ab assiduis querelis: præsertim,
cū vt plurima sanctorum hominum, cū in sacris Biblijs,
tum in historijs Ecclesiasticis, exempla, testatū relinquant, eius
modi justus dolor vel à præstātissimis naturis nō soleat esse ali-
enus. Profectò (nihil do auribus) præstantiæ tuæ mellitissimus
Christophorus ingenio eleganti, & ad discendas bonas literas
satis superq; idoneo, præditus fuit. Græcam & Latinam linguā
ita calluit: vt in vtraq; orationem eruditam, quæ doctis placuit,
non solūm solutam, sed etiam ligatam, ornatè scripserit. Quid
dicam de liberalibus, atque ingenuis artibus: in quibus reuerā,
postquam è ludo paterno bona cum gratia dimissus est, brevi
temporis spatio in duabus celeberrimis Academijs, V Viteber-
gensi nimirum, ac Lipsensi, tantos, tamq; præclaros fecit pro-
gressus: vt, post acceptam primam lauream, ante sesquiannum

Lipsiæ summo in Philosophia gradu, de consilio, ac consensu
amplissimi Collegij Philosophici, publicitè ornatus sit? Reli-
quum vitæ tempus totum in addiscendo, evolvendo, ac tra-
ctando utroq; jure consumere, animum induxerat, ita tamen:
nè, quod multi cum dedecore faciunt, studia humanitatis, ac
pietatis desereret, aut contemneret. Etenim, quod præ omnibus
alijs in hoc humanissimo, ac doctissimo magistro fuit admira-
tione, ac laude dignissimum, præcipuè auditione, lectione, me-
ditatione, atq; usurpatione incorrupti verbi divini magnoperè
delectabatur: quomodò eius cum honestæ actiones omnes,
tàm in primis optimi, quos diligenter componebat, versus te-
stabantur. Non dubito quin, si mansisset in viuis, paucis elapsis
annis, in excellentissimum Doctorem evadere, atque tandem
Reipublicæ Christianæ maximo usui esse potuisset. Sed præ-
stantia tua, ubi hæc legerit, procul dubio in hunc erumpet affe-
ctum, & verba: Atque hæc ipsa causa est, & meo iudicio, satis
gravis: cur tàm diu tantoperè lugeam immaturum, repentinum,
atque inopinatum obitum mei obedientissimi, diligentissimi,
eruditissimi, pijsissimiq; ac suavissimi Filij. Omnino enim spe-
rabam, dulcissimum illud mei amoris pignus atq; fortissimum
meæ senectutis baculum, aliquando, tàm mihi, meæq; familiæ,
quàm charissimæ Patriæ, atque multis, in difficultates delapsis,
hominibus, sua arte, suisque donis ornamento, & adiumento
esse futurum. Verùm eximia illa spes, quæ antecà mihi osten-
debatur; quam certam & firmam quoque esse, putabam, nunc,
proh Deum, nimis maturè de functo meo suavissimo juniore
Christophoro, tota sublata, mihi que senescenti, atque indies
maiori fulcimento indigenti, penitus erepta est. Hanc ob
rem illatæ mœstitiæ nondum resistere possum: hinc mihi
subinde plures cedunt lachrymæ: hæc est illa aduersa fortu-
na: quæ mihi quotidie crebros exprimit singultus. Sed,
humanissime, atque doctissime Dn. M. CHRISTOPHORE,
amice antiquissime, & longè charissime, quæso: pietas
tua,

tua, haud immemor conditionis humanæ, in posterum desistat ab assiduis lamentis, & ulteriori querimonia; mecumque, sepositis, & abiectis cogitationibus, quas natura, & ratio dicitat, recurrat ad sacrosancta Biblia: ex quibus certè discimus, atque animaduertimus, optimum, & dilectissimum humanitatis tuæ filium, Dn. M. Christophorum felicis recordationis, non incerto Epicureorum casu, non fatuo fatuorum Stoicorum fato, non adeo sinistro siderum, ac planetarum positu, neque potissimum periculosa istac contagione, non denique intempestiuo aliquo usu esculentorum, poculentorum, medicamentorum, atque aliarum rerum, quæ agrotis applicari solent, ex hac miseriarum valle properasse. Sed, ut Dominus illum certo tempore dedit: ita etiam eundem certo tempore secundum suum beneplacitum vicissim abstulit. Nasceretur in hunc mundum: ut regenerati, justificemur, & hæredes scribamur vitæ æternæ. Excellentia tuæ filius reuerentia in Baptismo Christo, fratri nostro, credens insertus est: huic semper, dum vixit, in vera fide constans adhæsit. Et nè præsertim in locis peregrinis, seduceretur, vel à superstitionis Pontificiis, vel à seditiosis Sacramentarijs, vel ab alijs hæreticis, atque impostoribus, sicut multi hac peruersa ætate decipiuntur, tempestiuè, hinc auocatus, in vitam translatus est sempiternam. De alijs & pluribus causis τῆς βραχυβιοτητὸς in excellentia tuæ beatissimo filio, & alijs multis pijs, non ita pridem egi in responsione ad quæstionem aliquam, propositam de eodsm negotio: quam, antea, in simili propemodum casu inscriptam clarissimo, doctissimo, prudentissimo, pijsimoque viro Dn. D. Leopoldo Hackelmanno, posthac Archiepiscopatus Halensis fidissimo Consiliario, Compatri meo charissimo, nunc etiam ad tuam præstantiam mittendam esse, censeo. Exit D E V S optimus maximus: ut pietas tua, deposito grauissimo isto luctu, allatas æquo animo susci-

fufcipiat confoiationes; mecumq;, & cum univerfis electis, ad-
huc degentibus in hoc ingrato & immundo mundo, cupidiffi-
mè expetat, vehementiffimè exoptet, atq; avidiffimè expectet,
cùm falutarem ex hac miferriſſima terra migrationem, tum poſt
certiffimam & lætiſſimam, reſurrectionem, vitam, & beatitudi-
nem æternā in qua cum ſanctis angelis, beatis hominibus, atq;
adeò etiam cum noſtris, in vera fide præmiſſis, liberis totam ſan-
ctam, & indiuiduam Trinitatem coràm læti intuebimur, ouan-
tes admirabimur, atq; triumphantes in omnem æternitatem (id
quod certiffimè credo) perpetuis laudibus, remotis omnibus
impedimentis, & obſta culis, afficiemus. Valeat humanitas tua
cum honeſtiſſima Coniuge, chariſſima filia, atq; cum dilectiſſi-
mo vnico ſuperſtite filio, Ioachimo, nec non cum omnibus Ec-
cleſiæ, & ſcholæ fidelibus miniſtris, ac fautoribus in Ieſu Chriſto
Ἰεωὺς Ἰεωὺς optimè, feliciffimè, ac diutiſſimè. Datum lenæ
Calendis Maij, anno *Ἰεωγoviος* 1599.

*Excellentiæ, atq; pietati tue amicus amantiſſimus
verus*

D. A M B R O S I V S R E V D E N I V S
Theologiæ Profeſſor.

Carmina funebria ſcripta in præma-
turum quidè, ſed tamen pium obitum humaniſſi-
mi atq; doctiſſimi juvenis Dn. M. Chriſtophori Cæ-
ſaris Iunioris Halenſis, &c.

I.

Quando libros volo ſacros, non improbo luctum,
Quem dolor ex gnati morte ſubinde parit.
Sic etenim quondam multi luxere parentes:
Dum, ſibi coniugij pignora adempta, vident.
Vt verum fatear, præclaris dotibus auctus,
Chriſtophorus docta præditus arte fuit.

Calluit

Calluit in linguis: Tribuit quapropter eidem
 Lipsia pro meritis jura Magisterij,
 Tandem versabat sinuosa volumina juris:
 De quo sollicitus nocte, dieq, fuit.
 Precipue, Patris dum nomen, & omen habebat.
 Semper erat vera religionis amans,
 Non modo Christophorus dici, sed, & esse, volebat,
 Christum quottidie voce, fideq, ferens,
 Ergo Deo placuit: cito quò properaret eundo;
 Et subito ad cælos ingrederetur iter.
 Quod quia nunc factum plenè, omni fasce leuatus,
 Incolit æthereas iam sine fine domos.
 Non igitur posthac viui lugemus ademptos,
 Christo, Christophoros, auspice, Christophori.

D. Ambrosius Reudenius.

II.

EPI T A P H I V M.

CHRISTOPHORVS jacet, hâc **C**AESAR tumulatus in urnâ,
CHRISTOPHORI patris nomen & omen habens,
CAESAR vterque & **C**HRISTOPHORVS, **C**HRISTVM ore pro-
 fessi,
 Portantes, **C**HRISTVM Cæsar vterque fide,
 Ille immatura præreptus morte, Parenti
 Heu desiderium liquit in orbe sui.
 Hic teneros mores format, studiumque iuuentæ,
 SALA, vbi tot turres præterit, HALA, tuas.
 Dignus vterque piâ laudeque, & honoribus amplis,
 Ille polo **C**AESAR, **C**AESAR at iste, solo.

B

Ille

Ille fide vitam absolvens, CHRISTI ora tuendo,
Conspetu fruitur, læticiâque Dei.
Hic CHRISTVM corde, ore ferens, hac valle dolorum,
Et dedit & plures dat modò CHRISTOPHOROS.
CHRISTOPHOROS coniunge animabus, tempore iusto,
(Lætos æternum) corporibusque tuos.
CHRISTOPHOROS vitam gerere, & nos fata subire,
CHRISTOPHOROS rursus surgere; CHRISTE iube.

Samuel Fischerus D.
ἀυλοχενδιαστὶ F.

III.

Ἀνθρώπων πολυδάκρυτον καὶ οἰκτρὸν
ἀδενές τε γῆϞ πέλει ἐπ' αἴας.
Γευσόμεθα πονημάτων μεγίστων,
ἢ δ' ἀλγῶν, ὀδυνῶν ἢ ποικιλῶν.

Τένεκ' ἐν μάκαρ ἡδὲ πάλυολβϞ,
ὅστις ἐκ βιότοιῳ ἀθλίῳ;
Εσ καλὰν βιόταν, αἰώνιον ἴε
βαίνει, πρὸς βασιλῆα, ἔθ' θεοῖο
τιόν, ὅς πατρός ἐστι φῶς ἢ δ' εἰκῶν.

Τοίνυν τρεῖς μάκαρ ἐστὶ τετράκιστ' ἑ
καῖσαρ ΧριστοφόρϞ νέϞ κλυτὸς ἴε
Παυλοῖωσ' ἄ κεκασμένϞ σαφείσιν,
Πολλῆσιν ἴ' δρεῖῆσιν ἢ δὲ γλώσσης:
Καὶ τῶσιν θεοερπῆ, ἀκλινῆτε
Εχων, ἐρανικὸς δόμους ἰκάνει,
Καὶ τοῖσιν πολίτευμάτεσσι χεῖται.

M. Petrus Piscator, Profess. Hebraic.

A D

III.

A D

V I R V M

Clarissimum, Dominum CHRISTOPHORVM CAESAR-
REM, Gymnasii Halensis Rectorem solertiss. do-
ctiss. meritissimum.

CAESAR ab innumeris meritis, Meritissime, Caesar,
Egregie egregiae Rexque Paterque scholae;
Audio lachrymulis atque indulgere querelis
TE nimium ob GNATI fata beata TVI,
Qui chartis, famae, populis aevoque loquendum
Ingenio poterat SE dare abunde suo,
Si colus immitum sic dispensata fuisset
Parcarum annosi Vatis habere dies.
Causa querelarum est, fateor, durissima: verum
Durius, his qui non nouit habere modum,
Quem quia tantillus nequeo praescribere tanto!
Nam cordiflexi Carminis illud opus,
AD PIA REVDENI TE scripta remitto verendi
Haec poterunt lachrymis conciliare modum,
Quin poterunt etiam reliquorum scripta virorum
Naniolaeque animum mitificare TVVM.
Queis si quid porro vellem superaddere, id esset
Claroni tenebras insinuare meras.
Plus aequo lugere tamen desiste: dolores,
Plus aequo qui se macerat, ille nouat.
Debitor ille fuit praemissus ad aethera NATVS
Mortis, nunc morti soluit Is, atque DBO.
O felix, qui sic expungere morte beatam
Nomen transactam debitione potest.

Nicolaus Amelungius Geranus
SS. Theol. Studiosus.

B 2

EPI.

V.

EPITAPHIUM

PRÆCLARAE ET EXIMIAE IN DO-
lis Pueri *Andrea*, Filioli Viri Reuerendi & clariss. Dn. *Ambrosii*
Reudenij, Sacrosanctæ Theologiae Doctoris & Professoris, in inclu-
Academiâ *Ienensi*: qui puer VI. M. FEB. DIE,
Anno cl^o 1° XIIIC. C. V. annos VII. & menses IX.

CHRISTI MORS IANVA VITÆ.

HOC positus tener est tumulo; post fata, puellus,
Nondum octauus ei lapsus ut annus erat.
Ille diem, ante diem, heu obiit, truce morte peremptus:
Non tamen ante diem finijt ille diem:
Cunctorum cunctis, etenim DEVS ipse diebus
Septa locat vitæ, non superanda, suæ.
Tristibus abripitur nunc morte parentibus atrâ:
Mox cupidè lætis restituetur ouans,
Hic sed eis cœli sic restituetur in arce,
Seiungat iunctos ne tamen vlla dies.

Der Todt allein beim jeden Christ /
Die Thür zum Leb'n in CHRÏsto ist.

W N diesem orth ein kleines Kindt /
Von Eltern man begraben find /
Welchs weggerissen hat der Todt /
Eh danns acht Jahr erreicht hatt.
Solchs ist vor rechter zeit geschehn /
Kündt doch nicht vor der zeit ergebn /
Weil ziel vnd mass gesteckt ist /
Zu Leben / einem jeden Christ.
Diss Kindes Todt der Eltern Hertz /
Gebracht hat ein gros Creutz vnd schmerz :
Doch es in freuden ihnen bald

Gewündschet

Gewündschet soll werden zugestalt,
Geschehn solchs in jenm Leben soll/
Sich da werden erkennen wol:
Vnnd soll sie nimmermehr kein Leidt /
Scheiden von solcher Dimmelsfrewdt.

M. Christophorus Caesar, S. H. R.

Clarissimo, & optimo viro, doctri-
na, virtute, prudentia, veraq; pietate præstantissimo,
Dn. LEOPOLDO HACKELMANNO, juris vtriusque
Doctori, ac Professori, Collegæ, Compatri, & ami-
co suo charissimo, S. P. D.

Vemadmodum non rarò alij religiosi,
sanctiq; homines disputant de piorum ex hoc
Mundo præpropere migratione, clarissime, do-
ctissime, prudentissime, piissimeq; Dn. Doctor,
Professor solertissime, atque Collega, Compa-
ter, & amice charissime: sic non immeritò tua
jam prudentia tanquam *ἑυσογῶ* Parens, cum dilectissima,
fidelissimaque Coniuge, quæritat, & queritatur de præmaturo
venustissimi, dulcissimiq; filioli, FRIDERICI nimirum, bēa-
tæ memoriæ, obitu, vel potiùs celerrimo à conuersatione, con-
victuq; & societate humana abitu. Non autem cæco & incerto
impudentium Epicureorum casu sine vlla Dei providentia, fe-
stius Fridericulus ex hac vitiosa, & flagitiosa vita tam subitò
decessit: nō fatuum fatuorum Stoicorum fatum lepidissimum
illud capitulum nobis præter expectationem è manibus eripu-
it: non sinister, siderum, aut Planetarum positus tenellum pul-
chelli istius puelli corpusculum debilitavit: & quasi de equulo

prostravit: non, quem superioribus aliquot diebus ex viscosis,
& lentis halitibus à motu, & siderum radiis in aëre accensum
vidimus, prænuntius malorum, præceps Cometes minaci, ac
formidabili aspectu suo ingeniosum, & ingenuum illum pue-
rulum fascinavit, & deturbavit: non denique nimius calor,
consumpto humido radicali: aut grauis, & diuturnus aliquis
morbus, neque etiam negligentia in præbendis esculentis, ac
poculentis, alijsque, ad educationem, & sustentationem neces-
sarijs, adminiculis, nos tam blandiloqui congeronis jucundo,
ac decenti colloquio tam celeriter ex improvviso priuavit. Quæ
si vera sint, vt, omninò vera esse, firmissimè statuo: cur igitur
(quærit procul dubio Dn. Compater) blandus meus, & gratio-
sus filius, quem re verà maximo profecutus sum amore, non di-
utiùs politicissimis facetijs suis nos exhilaravit, & recreavit? Cur
citiùs, quàm opinati sumus, de suauissimo nostro complexu
avulsus, atque abstractus est? Philosophia, charissime Com-
pater, quantumuis Aristotelica, hîc magis muta est, quàm pi-
scis: Theologia ad eandem, & consulenda est. Hæc *Ἐξαυ-
σιότης* huius, de qua in præsentia sermo est institutus, verè
veram ostendit, ac patefacit causam, cum efficientem, tum fi-
nalem. Ibi non tantum singularis Dei voluntas, & dilectio
expendenda venit: verum etiam consideranda est perfecta ho-
minis pietas in spirituali prudentia, vita immaculata, & abso-
luto vitæ curriculo. Imò spectanda quoque sunt peccata,
tam propria quam aliena, hereticorum videlicet, populi, ma-
gistratus, parentum. Hîc obseruandi sunt fines, tum eorum,
qui, credentes, celerius hinc discedunt, respectu; tum aliorum,
qui, illis sublatis, in terrarum orbe plures adhuc consumunt
annos. Certè pijs, citiùs obdormiscentes, citiùs conformes fi-
unt imagini Christi, citiùs testimonium dicunt de doctrina, ci-
tiùs immunes sunt ab insidijs mundanis, citiùs liberi sunt ab
imminentibus calamitatibus, citiùs quoque testantur, futurum
judi-

judicium, securam immortalitatem & restare aliam vitam.
Cæterum, qui diutiùs in hac vita manent superstites, aut,
paulò diligentius præmaturum sanctorum obitum examinan-
tes, ad veram inuitantur poenitentiam: aut, spreto Dei verbo,
perseuerantes in flagitijs, ad maiores reseruantur poenas. Quo-
modò, si ita placet, excellentia tua ex propositi problematis
qualicunque explicatione cognoscat, & intelliget. **CHRISTVS**
IHSVS, Filius Dei vnigenitus, qui & ipse mortuus est, per Spi-
ritum sanctum, & auditionem, lectionem, ac meditationem
verbi pietatem tuam in grauissimo hoc luctu efficaciter conso-
letur: eamque cum lectissima, dilectissimaque vxore, nec non
cum charissimo, suauissimoque filiolo, juniore **LEOPOL-**
DVLO, atque adeò cum universa familia diutissimè sal-
uam seruet, ac incolumem. **IENAE, 19. Augu-**

sti, ANNO Θεανθρωπογονίας

1596.

*Excellentia, ac Prudentia tua Studiosissimus
Compater*

D. Ambrosius Reudenius,
pro tempore Facultatis Theologicae De-
canus.

QVAESTIO

QVÆSTIO

De breuitate vitæ multorum pio-
rum proposita à Dn. M. Laurentio Præ-
torio Sueco, &c.

Vandoquidem in more, institu-
toq; maiorum positum est; vt nō tan-
tūm in Doctorem, quomodo proxi-
ma vidimus hebdomade, verūmetiam
magistrorum, quas vocant, promotio-
nibus quædam, auditoribus vtiles, agi-
tentur, & tractentur quæstiones; & hoc
onus, vel potiùs honos, à spectabili
Dn. Decano, Præceptore, & promotore
nostro debita obseruantia plurimū colendo, mihi jam,
quantumvis ad dicendum non adeo idoneo, imponitur, ac de-
fertur, magnificentissimi Dn. Dn. Rectores, magnifici Dn. Dn.
Prorectores, illustrissimi Principes, generosi Barones, reue-
endi, clarissimi, doctissimi, humanissimi, atq; hōestissimi Dn. Pro-
fessores, Doctores, Magistri, Senatores, nec non nobiles, & stu-
diosi adolescentes: idcirco etiamsi meam in inueniendo, dispo-
nendo, & eloquendo libenter agnosco incogitantiam, impru-
dentiam & infantiam; fretus tamen auxilio diuino, & totius
huius auditorij singulari benevolentia, spectatæ dignitatis viri
mandato obedientiam præstādam esse, persuasum, ac statutum
habeo. Dum autem, inter cætera summi, ac præstantissimi Ari-
stotelis præclara, & luculenta scripta, illum quoq; non magnū,
verū aureolum, quem *περὶ μακροβιότητος, καὶ βραχυβιότητος*
de

de longitudine, & breuitate vitæ scripsit, libellum inspicio, evolvo, perlego, admiror: ecce animadverto, & disco, nobilissimū, & acutissimum, cuius antea mentionē feci, philosophum statuere, ac sentire, hominem ex animalibus, quemadmodum & elephantem, viuere diutissimè. Rationem affert istam. Nam, inquit, longissima vita est eorum, quæ ex terra oriuntur: Deinde eorum animantium, quæ sanguinem habent, longior est, quàm eorum, quæ carent; & terrenorum, quàm aquatiliū. Itaque, in quibus hæc duo cōiuncta reperiūtur, vt & sanguinē habeant, & terrena sint, longissimam degunt vitam. Id quod de homine dici posse, affirmat. Verūm idem speculator, venatorque naturæ in eodem, cuius modò memini, libro, alij homines, ait, diu vivunt, alij minùs, qui pro aliorum locorum temperatione differunt. Genera enim hominum, quæ loca calida incolunt, diutiùs viuunt: breuior vita eorum est, quæ frigida. Atque etiam in eorum, qui eadem loca incolunt, nonnullis hæc ipsa dissimilitudo reperitur. Causam, arbitratur, esse, vel magnam, vel paruum humoris, & caloris copiam. Etenim, vt incrementi, & vitæ causa est color is, qui humoris est particeps: sic opinatur, facile morte deleri illos, in quibus humidum radicale à calore prorsus consumptum est. Sed, vt hæc, & similia sapienter ab homine ethnico, & scripturæ sacræ ignaro dici, non nego: ita maximè vellem; vt etiam quærentur & inuenirentur causæ: quamobrè plerunque homines pij, quantumvis interdum non malis præditi temperamentis, neque ingluvie, ingurgitatione, aut alijs vitiosis actionibus, & sceleribus sibi morbos contrahentes, citiùs ex hac migrent vita, quàm alij, non rarò indulgentes genio, heluantes, & nihil non, quo sibi ipsi necem consciscere videantur, tentantes, & machinantes. Certè cum charissimis meis competitoribus alienus sum ab Epicureis: qui, vt omnia casu nasci, sic etiam omnia casu sine prouidentia diuina interire, opinantur. Stoicorum fatuum fatum vehementer detestor; illudque cane peius, & angue odi: neque, eius dominium

nium in piorum vita, & morte cōspici posse, admitto. An igitur siderum impulsu, & sinistro Planetarum positu pleriq; veris ex Christiāis hunc ingratum, & immundū celerius relinquunt, & auersantur mundum? De astrologia, seu astronomia, quę de Platonis sententia scientia est *περὶ ἀστρολογίας, καὶ ἐν αὐτῶν ὄρασι*, de siderum motu, & annorum tēpore, haud immeritò omnes, quotquot jam in hac collocati sumus cathedra, præclarè sentimus, Amplectimur quoq; & prædicamus ista: quæ jam clarissimus, & doctissimus vir Dn. M. Georgius Lymnæus mathematicū Professor eximius, &c. de Solis corpore, Spiritu, calore, vita, atq; effectu in hæc inferiora, & imprimis in hominem atq; adeò de analogijs Solis & hōinis subtiliter & copiosè disseruit. Sed, quemadmodum superstitiosas astrologicas diuinationes reiicimus & aspernāur: sic quoq; inde nihil de præmaturo sanctorum obitu iudicij fieri posse, affirmamus. Quid, quæso, de illis dicamus Philosophis: qui morborū ac mortis causam in materia quærunt; quam natiuo quodam impetu, & appetitu ad alias formas ruerè asseuerant? Profectò, quāuis Aristoteles, Epicureis, & Stoicis Philosophus lōgè præstantior, rationis iudicium secutus existimarit, assiduas generationum & corruptionum in plantis, & omnib. animantib. vices quotidie ita ruerè, ire, ac redire propter vagas in materia priuatiōes; quamuis illi quoq; Christiani, qui immatura afficiuntur morte, vilitatè quibusdā affligantur morbis: attamen *βραχυβιότητος* huius principalis & certa causa non præcepta materiæ casus esse videtur. Vnde intelligimus, Philosophiā, quantumuis Aristotelicā non monstrare fontē huius mali, si modò malum est nuncupandum; quando opinione celerius in Christo obdormiunt pij. Quæ cum ita sint; & rationes istæ, quas, ex diuersis diuersorum Philosophorum scholis sumptas, jam ea, qua in præsentia potui, breuitate ac perspicuitate in medium attuli, aut nihil, aut parum afferant adiumenti ad propositam quæstionē declarandā: de hac materia consulendos potiùs, & audiendos, censeo, sanctos Prophetas & Apostolos; quorum libros me certiore

facere, & edocere, deprehendo de mortis causa, cum externa,
tum interna. Ad externam fortassis haud intempestive referri
posse videtur Diabolus, mundi huius princeps, atq; mendacij,
& homicidij author: qui, etsi de beati Petri sententia circumit, ta-
quam leo rugiens, quaerens, quem deuoret, iracundius tamen,
& rabiosius in Ecclesiam, & viua eius membra, quam in alios ho-
mines, sequit, furit, grassatur, debachatur. Sic in primo Geneseos
libro Iehoua Deus, inimicitiam, ait, ponam inter te, & mulierem,
& semen tuum, & semen illius: ipsum, semen nimirum, qui est
Christus *Ἰεσὺς Χριστός*, conteret caput tuum, & tu insidiaberis cal-
caneo eius. Apud Iobum Satanus tam impudens est: ut stet inter
filios Dei, & insidias struat sanctis. Verum etiam si draco iste ma-
gnus, & serpens antiquus generis humani acerrimus, atq; infe-
stissimus sit hostis; nec non in impijs efficaciter operetur: non ta-
men mendax, & homicida iste plus potest, quam Deus, cui est
subiectus, illi permittat. Quo circa tantum abest; ut fideles Dei
seruos interimat: ut etiam ab illis, firmiter creditibus, superetur.
Quid, si in intimis hominis visceribus, ac precipuis viribus
mortis causam perquiramus, & inuestigemus? Etenim ibi omni-
um malorum, omnium scelerum, omnium denique poenarum, atq;
adeo etiam ipsius mortis fontem reperiemus, & aperiemus, pec-
catum videlicet originis: quo in vniuerso mundo nihil atroci-
us, nihilque crudelius, & nocentius vel cogitari, vel dici potest. Hinc
n. idololatria, & haereses, hinc numinis diuini contemptus, hinc
proximi odium, hinc erga parentes, praecipuos, & magistratum
inobedientia, hinc cedus, hinc heluationes, stupra, & incestus,
hinc rapinae & furta, hinc conuicia, & maledicta, hinc denique,
ut summam dicam, omnis generis mala, tanquam ex pyxide
Pandore, ut apud Hesiodum legimus, prouolant, & totum ter-
rarum orbem complent, ac submergunt. Sed sicut peccatum
in omnibus reperitur hominibus: ita etiam omnes propter il-
lud moriuntur; siquidem, ut Apostolus docet, stipendium pec-
cati mors est. Quaero autem nunc; & cum collegis meis scire,
aueo; qui nam fiat; quod multi pij, quamuis alias comoda sint

valetudine, & reipublicæ christianæ plurimum adhuc prodesse queant, citius tamen, quam alij è vita hac decedant. Quam quæstionem, præsertim hac vitima Mundi senecta, maximè necessariam, maximèq; vtilem esse, iudico. Verùm, quia maxima ex parte Theologica esse, Theologorumq; *ἑσθηλίδας* mereri videtur: ideo reverendum virum Dn. D. Ambrosium Reudenium magnoperè rogatum volo: vt is pro sua erga collegium Philosophicum, & me, meosq; in hoc honore socios singulari beneuolentia, & propensa voluntate problema hoc ex verbo Dei excutiat, & explanet; atque, istum ad modum de studiosa iuuentute benè mereri, non grauetur. Id quod frequenti theatri huius confessui procul dubio valdè erit gratum, & à facultate Theologica haud alienum. Atque pro præstito officio re-promittimus animi grati memoriam, & promptam ad inseruiendam voluntatem.

*Responsio data à D. AMBROSIO
REVDENIO.*

Hsi, meo me metiens pede, libenter ingenij mei agnosco imbecillitatem, & ad dicendum infantiam; ac propterea difficulter in publico verba facio, magnificentissimi Dn. Rectors, magnifici Dn. Prorectores, illustrissimi Principes, generosi Barones, spectabilis Dn. Decane, reuerendi, clarissimi, doctissimi, humanissimi, atque honestissimi Dn. Professores, Doctores, Magistri, Quæstor, Consules, senatores, nec non nobiles, & studiosi adolescentes: tamen, cùm consuetudo, in illustri hac Salana recepta, mihi probè perspecta, atque cognita sit; & humanitas tua, humanissime, ac doctissime Dn. Magister, à me petat, & contendat; vt in gratiam frequentissimi huius auditorij dissolvam, & explicem quæstionem, propositam de breuitate vitæ in multis Christianis:

nis: ego sanè, habita ratione temporis, & loci, ἀνευ πρῆξις, καὶ
παθῶν id facturus sum, orans Deum optimum maximum ar-
dentibus votis, ac veris gemitibus: vt, sicut præcedentibus, ita et-
iam mihi Spiritu sancto suo propter Filium, mediatorem, præ-
stò esse, non dedignetur. Nolo autem jam ad ista responde-
re: quæ industria tua in medium attulit, cùm ex philosophia
de incerto Epicureorum casu, de fatuo Stóicorum fato, de di-
uinationibus ex astris, & de mutabili Aristotelis materia; tum
ex Theologia de crudeli Cacodemonis tyrannide, impudenti-
bus mendacijs, & nefarijs homicidijs, atq; de pescati originalis
quotidiana sæuitia, & infinitis sceleribus. Etenim, vt spectatæ
dignitatis viri Dn. Decani, collegæ, & amici charissimi erudi-
tam & splendidam, quam de clari solis corpore, spiritu, calore,
vita, virtute, & efficacia perspicuè, & copiosè habuit, oratio-
nem amplector, & exosculor: ita, Dn. Magister L A V R E N T I,
tua quoque placita, eo animo, & modo, quo abs te prolata, &
correcta sunt, approbo & suscipio. Veras tamen investigave-
rimus, & patefecerimus causas, ad problema illud declaran-
dum accommodatas: ubi ostenderimus, quo authore, &
effectore, quo tandem fine plerique ex vivis veræ Ecclesiæ
membristam subitò lucis huius intermittant usuram. Profe-
ctò vt à numine, & nomine divino initium in vera fide duca-
mus, sapiens sapientissimi Salomonis sapientia sapienter lo-
quitur: dum capitis quarti versu decimo, ἐνάρεσθαι, inquit,
τῷ Θεῷ, placet electus, & pius homo Deo; quando cum ex
hac vita citiùs evocat: Siquidem eo eum tempore ex hac mi-
seriarum valle avocare consuevit; quo ille ei maximè charus,
gratus & acceptus est. Ἀρεστὴ γὰρ ἦν κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, place-
bat Domino (sequitur paulò post) anima ipsius, non propter
propriam dignitatem, sed propter meritum I E S U C H R I S T I;
quod pius fide sola apprehensum sibi applicat. Imò tota san-
cta, atque indiuidua Trinitas credentem mirificè diligit. Pro-
pter hoc properavit educere illum de medio iniquitatis. Mo-

uetur tamen, & quasi incitatur Iehoua Deus, & perfecta ho-
minis pij ætate, & multiplicibus, ac varijs peccatis. Senectus
enim venerabilis, & honore digna est, non illa, quæ diuturna,
& longæua est; neque illa, quæ annorum multorum numero
computatur: sed vera canicies est prudentia, recte intelligens
doctrinam de essentia & voluntate Dei, atque vita immacula-
ta, non inquinata flagitijs, & sceleribus. Ad hæc consum-
matus, siue perfectus factus est pius homo in breui spatio,
paucis, quos vixit, adeptus annis illam perfectionem; quæ in
pium hominem in hac vita cadere potest. Etenim Christi
sufficiens λύτρον, & iustitia imputatiua, quam appellant, omni-
bus numeris absoluta, omniumque perfectissima est. Deinde,
quanquam nouæ obedientiæ plurima adhuc desunt: persona
tamen reconciliata propter Seruatoris obedientiam Deo pla-
cet: atque, collata cum impijs consummata est: quando il-
lam accepit perfectionem; Cuius in hac vita Christianus ho-
mo capax fieri potest. Qualis porrò consummatio hoc in
loco intelligenda sit, etiam hæc, quæ adduntur, demonstrant
verba: expleuit tempora longa, seu multa, non quidem ma-
thematicè vbi quilibet annus duodecim mensibus, siue quin-
quaginta duabus constat septimanis: sed spiritualiter vt an-
teà explanauimus, iuxta canitiem in coelesti sapientia, & seni-
lem ætatem in vita intaminata. Prætereà pij sæpe à mundi
huius hominibus maturiùs eripiuntur propter delicta, tam
propria, quàm aliena. De proprijs peccatis loquitur Iere-
mias capite 31. 30. inquit: vnusquisque in iniquitate sua
morietur. Certè Aäron Sacerdos summus, eiusque frater
Moses, nec non alij ex Israëlitis licet per circumcisionis sacra-
mentum, & promissionem gratiæ vera apprehensam fide, in-
teredere fuerint cum Deo, & inserti Ecclesiæ: citiùs tamen
forte mulctati fuere propter inoboedientiam, dubitationem,
que adeò propter peccata actualia. Quod genus non pauca
suppe-

suppeditat exempla historia Ecclesiastica, & experientia quotidiana. Sed solent quoque maturius ad vitæ exitum vocari constantes religionis sinceræ patroni propter peccata aliorum, vt hæreticorum, populi, magistratus, parentum. Maximum & execrandum peccatum est hæreticorum, & falsorum in Ecclesia doctorum: qui non solum pestilenti hæresi, & perniciosis erroribus auditorem mentes imbuunt, inficiunt, & seducunt; verum etiam semper sanguinariis molitionibus magistratum, & populum instigant: vt rectè sentientes, ac docentes premant, persequantur, & occidant; cuius rei Actorum 7. in trucidatis vatibus, & lapidato Stephano expressum habemus testimonium, & perspicuum exemplum. Hanc ob causam cum primis regna, & vrbes euertuntur; illoque malo persæpè & boni implicantur. Ieremia enim in lamentationibus testante; propter peccata pseudoprophetarum, & iniquitates sacerdotum, qui effuderunt sanguinem iustorum, tot, & tanta eueniunt mala, Imò religionis veræ mutationem, dogmatum falsorum introductionem & corruptelarum pestiferarum approbationem omnibus temporibus magnæ secutæ sunt turbæ, horrendæ vastationes, tristes cædes, aliaque innumera pericula. Populus insuper, & subditi inobedientia sua, ingratitude, & alijs peccatis non rarò in culpa sunt: cur interdum pij magistratus, pijq; Principes præmaturam oppetant mortem, 2. Paralip. 19. 10. vt non peccent (subditi) in Dominum, & nè veniat ira super iudices, & principes. Nam, qui, cum posset, delicta non prohibet, vnà cum ijs, qui peccant punietur. Eccl. c. 8. 9. interdum dominatur, ait, homo homini in malum suum, hoc est, multi homines in alios affectant imperium, seq; ita beatos fore, putant; si regant potius, quàm, si ab alijs regantur. At multis imperium exitium attulit. Qualia multa in Romanorum Imperatorum historia extant exempla, præsertim eorum, qui ante
Con-

Constantinum Magnum vixerunt: quorum plerique, & quidem à subditis, trucidati sunt. Contra ob Magistratus peccata interdum punitur, & perit populus, 1. Regum 20. 42. Elias ad Regem Achab dicit: Hæc dicit Dominus: Quia dimisisti virum dignum morte (blasphemum nimirum regem Benadab) de manu tua: erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. Vnde intelligimus, magistratum intempestiva erga sceleratos clementia offendere Deum; sibi que, & suis attrahere exitium 1. Paralip. 21. 14. Propter Davidis regis peccatum populus peste occiditur; Misit (ait textus) Dominus pestilentiam in Israël; & ceciderunt de Israël septuaginta millia virorum. Sacræ porrò testantur literæ; parentum quoque peccata sæpenumerò in causa esse; cur liberi vitam cum morte commutent. Quomodo Samuelis secundo capite 12. 14. propter adulterium, & homicidium, factum à Davide, mortuus est eius filius, procreatus ex Bethsabea. 1. Regum 14. filius Ieroboam Abia propter delictum patris mortem obit 2. Regum 2. 24. egressi sunt duo ursi de saltu: & lacerarunt quadraginta duos pueros. Cuius poenæ causa propinqua, *προκαταρκτική*, & *ἀφορμή* esse quidem videtur pueros istorum petulantia, & erga vatem Elisæum irreverentia. Verùm remota, *προηγμένη*, & principalis causa sine dubitatione parentum fuit impietas, & ignavia in liberis istis Bethelensibus educandis, & informandis. Ante annos circiter ducentos in oppido Saxoniz Hammelia res, non modò visu, & auditu horrenda; sed etiam toti Visurgi acerba, & luctuosa accidit. Nam istius anni, quo tragœdia hæc acta est, die Iacobi vir quidam Therstizæ Homericæ similis, tunicam gerens distinctam colore viridi, & flavo per portam Visurgis in oppidum ingressus est: cumque tibiz cantu multitudinem pueros ducentorum, qui nondum ex ephebis excefferant, ad se inuitasset; eosdem per portam oppositam ad collem oppido vicinum

vicinum traduxit: quo hñante, universa multitudo, tribus tantum exceptis, sic absorpta est; vt nulla deinceps cadauerum vestigia, quantumuis diligenter quæsita, deprehendi potuerint. Vnde satis, superque intelligimus, liberos quandoque puniri, & citius mori propter peccata parentum: quorum eos magis poeniteat; cum dilectissimorum pignorum vident dolores, miserias ac interitum. Sed, de auctore, & causis impulsivis, quas in logicorum scholis vocant, τῆς βραχυβιότητι in quibusdam Christianis, hæc in præsentia breuiter dicta sufficiant. Restat finis συζητήσεως huius strictim attingendus, tum ipsorum, qui in hac vita citius piè obdormiunt, respectu; tum aliorum; qui, illis defunctis, in eadem diutius manent superstites. Fines, si in vera fide hinc migrantes inspexerimus, & consideraerimus, ex fontibus Israël fluere, atque manare videntur quinque. Primus est: vt sancti, sicut gentium affirmat Apostolus, conformes fiant imagini Christi: qui non vsque adeò diu in mortali hac commoratus vita est; sed, plurimis acerbissimis afflictus calamitatibus, per mortem turpissimam in æternam suam ingressus est gloriam. Ad eundem ferme modum, quos Deus ex immensa misericordia in Filio ad vitæ, & gloriæ æternæ elegit societatem, vult, aliqua ex parte vestigijs Christi insistere, eiusque imagini ita conformari: vt varias perpeffi ærumnas, in mundo contempti, & abiecti sint; atque tandem per afflictiones multifarias in vitam, & gloriam ingrediantur sempiternam. Alter finis est: vt sanctorum Martyrum mors præmatura, quam tyranni, & alij veræ Ecclesiæ hostes inferunt, testimonium dicat de doctrina: quod verè sic sentiant; nec sui commodi causa istanc circumferant doctrinam: sed omnia vitæ huius bona, opes, honores, coniuges, liberos, & vitam ipsam amittere malint, quàm à veræ, & incorruptæ religio-

D

nis

nis professione discedere. Psalmo 116. 15. Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius 2. Tim. 3. 12. Omnes, qui piè volunt viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur, juxta exempla Esaiæ, Ieremiæ, Iohannis Baptistæ, Pauli, &c. Sed inquit Regius Propheta David Psalmo 126. 5. Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Quod ad tertium attinet finem, Sapientiæ 4. 11. raptus est pius: nè malitia, omnis generis scelera complectens, mutaret; ac deprauaret ingenium, ac intellectum eius: aut, nè fictio, dolus, fraus, siue falsa doctrina, vt noster interpretatur Lutherus, deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis, vel improbitatis, aut fascino vanitatis obscurat, quæ bona, & honesta sunt, id est, malitia, & falsa religio quasi nebulas fascino obducit, & præstringit etiã virorum optimorum animos: vt falsariorũ falsis fascino opinionibus, non possint cerne-
re verum; sed pro eo amplectantur, & sectentur falsum. Cuius deceptionis hæc postrema mundi senectus plurima suppeditat exempla, in illis potissimum: qui, etsi non destituuntur fidelibus parentibus, & orthodoxis præceptoribus, ac concionatoribus: tamen, cum eorum avidæ aures nimium nouitatibus, & superbæ rationis, ac vocis humanæ blanditijs pateant; quorundam impostorum *ψευδολογίας*, & *εὐλογίας*, vt Apostolus vocat, ita dementantur, & seducuntur; vt, (quod auditu horrendum est) potiùs Esauitarum, Caluini, & Bezæ assentatores, quàm Christi, & Lutheri sectatores perhiberi velint. Sic oculus teneros mangonum fascinat agnos. Quin vaga cupido, concupiscentia, inconstantia, & circumductio quasi in gyrum plerumque hominum hebetat sensus: ac, velut irritamentum malorum, peruertit, atq; immutat mentem, etiam illorum; qui priùs fuere sine malitia: & tamen postea voluptatibus humanis ita inescantur; vt, quasi abrepti, in pestifera vitia, & nefanda scelera prolabantur. Quartus breuitatis
vitæ

vita finis est: vt pij immunes sint ab imminentibus tragicis
pœnis. Esaia 57. 1. Ille qui imputatione, & inchoatione ju-
stus est, perit, citius sublatus ex hoc mundo, vel à tyrannis,
vel vulgari mortis genere: & non est quisquam in ocitante,
& ignauo populo; qui cum animo suo reputet, quo Dei con-
silio id fiat; & quid sibi velit intempestiuus hominis pij o-
bitus. Non dissimili modo homines misericordes bene-
fici, ac religiosi colliguntur, & ex hoc seculo ad maiores su-
os congregantur, nemine aduertente & perpendente: quan-
tam jacturam faciat Ecclesia, amissis eiusmodi excellenti-
bus, cordatis, & constantibus in retinenda, & propaganda in-
corrupta doctrina viris. Verum enim uerò à facie malitiæ,
vel, ante aduentum ipsius mali colligitur justus: ne videlicet
impendinges calamitates eum attingant; sed, vt præmaturam
per mortem illis subtrahatur. Quintus finis, hîc recitandus,
est: vt præpropera sanctorum ex his terris festinatio sit testi-
monium de futuro iudicio, de immortalitate, & de alia vita;
in qua pijs benè sit. Etenim, cum Deus suis promiserit bo-
na; & hîc eos horribiliter premi, & nonnunquam ab impijs
quoq; opprimi sinat, & tamen apertis testimoniis ostendat,
se illos, quos mundus propter sinceram confessionem per-
sequitur, summo prosequi amore; necesse est, aliam restare
vitam; in qua bonis cumulentur bonis; mali verò malitiæ, &
nequitiae condemnati, iustas, & æternas dent pœnas. De sen-
tentia Esaia Propheta, qui ambulant in æquitate, & in hac
vita bonam militant militiam, habentes fidem, & bonam
conscientiam, vbi à Deo euocati fuerint, fruuntur pace, ac
tranquillitate; eorumq; corpora vsq; ad diem resurrectionis
dormiunt, & requiescunt in sepulchris: quæ vates hîc non
temerè *mischkabôth* cubilia, siue, vt Lutherus expôit, cubi-
cula, aliàs *chadarim* conclauia vocat. Authori libri sapientiæ
justus, si præmaturè obierit, in refrigerio, & quiete erit.

Gaudeamus igitur, obsecuti Christo, & exultemus: quoniam merces nostra copiosa in coelis est. Reliqui sunt fructus, quos ex improviso piorum discessu percipiunt, tam poenitentes, quam impoenitentes; ut ita cum Theologis nuncupemus. Singularem Dei beneficio semper adhuc aliqui reperiuntur: quos monitos, faciunt aliena pericula cautos. Inveniuntur, inquam, quamvis numero pauci: qui, paulo diligentius immaturum sanctorum abitum introsipientes, ad veram agendam inuitantur poenitentiam, concipiunt fidem, colunt Deum, & diligunt proximum. Sic Iehoua implet, facies eorum ignominia: ut quarant nomen suum. Quocirca melius est, ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij. In illa enim considerat homo: quis finis omnium sit mortalium; quodque semel omnibus sit moriendum: Quia autem mors certa, & eius hora incerta; atque nescimus, qua hora Dominus noster venturus sit: idcirco vigilemus; nosque quotidie in vera fide, spe, & charitate exerceamus; quod singulis horis, ac momentis, tum ad beatam ex hac vita migrationem, tum ad gloriosum Christi aduentum parati simus. Ceterum mundus iam totus in maligno positus est, ut Apostolus loquitur: & plerique contempto Dei verbo, ac necessarijs fidelium ministrorum spretis, & repudiatis concionibus, perseuerant in flagitijs; atque nolunt, quantumuis admoniti, ad meliorem se recipere frugem. Ideo sapiens, & omnipotens Deus liberat a mundi huius miserijs, & calamitatibus pios: ut, illis non amplius hic degentibus, tandem opportunijs ad debitas irrogandas poenas peruenire possit. Etenim, tametsi veri Christiani, quorum πολιτεύμα in coelis est, non sunt de mundo: tamen, viventes in mundo, ardentibus suis precibus iræ diuinæ ita obsistunt; ut ad supplicium sumendum, & iudicij executionem Deus non statim queat accedere. Quomodo Abrahamus patriarcha, se-

xics,

xies pro viribus perdendis supplicando, impetrasset; ut misericors Deus illis pepercisset: si modo decem saltem iusti ibi inuenti fuissent. Lotus intercessit pro oppido Zoar: & precibus, quod voluit, obtinuit. Sic tertius Elias, & Germaniæ nostræ Germanus Propheta, donec in hac vita verus fuit, Spiritus sancti instinctu, quotidianas, & ardentis fudit preces: atque ita se murum opposuit aduersus, aliâs iustissimam, iram Dei. Verum, illo defuncto, Carolus Quintus Cæsar sine mora, Pontificiorum impulsu, periculosum intulit bellum Protestantibus, constantissimum cepit Electorem Dn. Iohannem Fridericum, &c. Illustrissimorum nostrorum Principum, Ducum Saxoniae, &c. sapientissimum & pietissimum auum, atque imperij statibus perniciosum, quod vocant, curauit obtrudi interim: ex quo, præter alia publica, & priuata incommoda, multi originem traxerunt errores; qui, proh dolor, hætenus miserè nostras lacerarunt, & distraxerunt Ecclesias. Qualis etiam secuta sit mutatio immaturum, & tamen piû, illustrissimi, clementissimi, fortissimi, pijsimiq; Principis, ac Ducis Saxoniae Dn. Iohannis V Villielmi beatae memoriæ obitum: quantum mihi constat, notius est, quam ut à me hac tēporis angustia odiosè debeat repeti, aut cum tædio inculcari. Paucis his annis in Euangelicis, atq; adeo Lutheranis Ecclesiis, nec non in Ducatu Saxonico, aliquot occubere illustrissimi Principes; qui ætatis ratione plures adhuc viuere potuissent annos: aliquot item decessere clarissimi Theologi; quorum sana doctrina, & assiduæ pro cæteris hominibus intercessionis, si auditores non numquam negligentes, & ingrati fuissent, diutius reipublicæ Christianæ prodesse, valuissent: aliquot itidem præmaturè alij obiēre oni honesti atq; viles viri, nec non primariæ sceminæ castitate, fide, ac pietate præstantes. Ergo inde concludimus propter summam erga Deum ingratitude, propter extremum verbi divini contemptum, eiusq; fidelium ministrorum, propter

improbam variorum errorum defensionem, propter affecta-
tam in officio faciendo negligentiam & detestandam πολυ-
πραγμοσύνην, propter nefarias cædes, flagitiosas libidines, &
multiplices vsuras, propter denique innumera alia atrocita
peccata, quibus jam vniuersa passim scætet Germania, con-
cludimus, inquam, necessario graues, iustas, ac tristes seculu-
ras pœnas. Nam, quemadmodum pij, dum adhuc in hoc
degunt mundo, quotidianis, & in vera fide factis precibus,
se opponunt iræ Dei, moram, & impedimentum communi-
bus, & fatalibus impendentibus calamitatibus inferentes:
sic ijdem, quando ex turpissima hac vita migrant, vaticinan-
tur, cum causæ iram Dei irritantes, non mutantur, de ingru-
entibus maximis ærumnis, ac miserijs. Quod cum ita sit;
nos, qui adhuc in viujs sumus, veram agamus pœnitentiam,
doleamus propter admissa peccata, credamus in Christum,
offeramus Deo hostias spirituales, iuueamus quisq; pro mo-
do vocationis sinceræ, & incorruptæ doctrinæ, comprehen-
sæ corpore Thuringico, & libro Cōcordiæ, propagationem,
falsa vitemus dogmata, eorumq; cum clandestinos, tum
manifestos patronos, non simus πολυπράγμονες, ἀπράγμονες,
& ἀλλοτριεπίστοτοι: sed in sedula mandati muneris functi-
one nos contineamus intra metas; atq;, cum hac vltima rui-
nosi mundi senecta nunc omnia ruinam minari, videantur,
quotidiè, gubernati à Spiritu sancto, ad omnipotentem, ac
misericordem Deum humiles, ac supplices fundamus pre-
ces, obtestantes: vt ille pro ineffabili Φιλανθρωπία propter
Christum, μεσίτην, καὶ ἰκέτην nostrum, non totam accendat
iram suam, neque furorem faciat iræ suæ: sed in ira miseri-
cordiæ recordetur; atque calamitates imminentes aut dif-
ferat, aut tollat, aut mitiget; nosq; omnes, credentes, & in
agnita veritate vsque ad vltimum vitæ spiritum constanter
perseuerantes, tandem tempore opportuno iuxta maiestatis
suæ decretum ex his miserijs, & calamitatibus ad se transfe-
rat

rat in vitam ccelestem: quò ibi perpetua perfruentes læticia,
cum sanctis angelis, ac beätis hominibus Deum, unum in
essentia, & trinum in personis, videamus facie ad faciem;
cumque ouantes ac triumphantes, in omnem æternitatem
collaudemus. Atque hæ sunt istæ causæ, cum efficientes,
tum finales; quamobrèm multi ex veris Christianis citius,
vt nos iudicamus, ex hoc fallaci & fragili mundo auocentur;
& à Christo, Sole justiciæ, in locum, vniuersis, ac singu-
lis beätis destinatum, transferantur, &
benè collocentur,

F I N I S.

Ha 4592. OK

PKC

Inches

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

2707795

Za
4592

STOLA

PLATORIA, SCRIB-
LARISSIMUM, DO-

M, PISSIMUM, OPTIMEQUE
, Dn. M. CHRISTOPHORVM CAE-
æ Halensis vigilantissimum Recto-
præmaturum quidem, sed tamen pi-
j ὁμόνυμ, Philosophiæ Magistri, ac
; juris : cui præter carmina quædam
ita ab amicis, addita est quæstio περὶ
ητ in multis pijs, antea dedicata
udentissimo, consultissimoque viro
LDO HACKELMANNO, &c. tempo-
opter defunctum suavissimum fi-
olum Fridericum, &c.

ROSIO REVDENIO,
Professore Ienensi,

IENÆ
TOBIAS STEINMANNI,
anno θεογονίας 1599.

